

**Az EU közös kül-és biztonságpolitikájának jelenlegi helyzete, különös tekintettel az
Európai Külügyi Szolgálatra**
Absztrakt

Előadó:

Dr. Juhász Krisztina
gyakornok
SZTE ÁJTK
Politológiai Tanszék

Konzulens:

Prof. Dr. Paczolay Péter
tanszékvezető egyetemi tanár
SZTE ÁJTK
Politológiai Tanszék

Az 1993. november 1-jén hatályba lépett Maastrichti Szerződés hívta életre az Európai Unió második pilléreként a tagállamok közötti formális és intézményesített külpolitikai együttműködést, az EU közös kül-és biztonságpolitikáját (KKBP). Az ezt megelőző külpolitikai egyeztető mechanizmus, az európai politikai együttműködés túllépése mellett számos érv szólt a kilencvenes évek elején. Itt említendő meg a bipoláris világrendszer megszűnése, amely egyik oldalról lehetőséget, a másik oldalról viszont kényszert is jelentett az Európai Közösség számára a tekintetben, hogy hogyan definiálja és pozícionálja magát a kialakuló új világrendben. Ezen felül kihívásként érte az európai integrációt a Szovjetunió széthullása, a kelet-közép-európai államok integrációs törekvése, a német újraegyesítés, és a Jugoszlávia széthullásából eredő délszláv konfliktus. Annak érdekében, hogy az átrendeződő világpolitikai színtéren az EK aktív(abb) és alakító tényezőként tudjon fellépni, a tagállamok a határozottabb közös külpolitikai fellépés mellett döntöttek a Maastrichti Szerződést előkészítő kormányközi konferencián. A tagállamok külpolitikai együttműködésének elnevezése azonban megtévesztő, ugyanis sem a felállításkor, sem ma nem beszélhetünk valóban közös európai kül-és biztonságpolitikáról. Az eredeti, hárompilléres struktúra esetében ugyanis a második pilléreként funkcionáló KKBP-t kormányközi együttműködésként határozták meg a tagállamok, megtartva az állami szuverenitásuk legfontosabb elemét, az önálló külpolitika alakításának jogát. Ez –többek között– azt jelenti, hogy egy-egy konkrét ügy vagy konfliktus kapcsán csak akkor valósulhat meg közös európai álláspont, azaz külpolitika, ha az valamennyi tagállam érdekében (rövid vagy hosszú távon) összeegyeztethető. Létrehozatala óta folyik a vita arról, hogy a KKBP-t közelíteni kellene a közösségi együttműködési mechanizmus felé, ám az ilyen jellegű, akár szimbolikusnak is tekinthető törekvések általában elbuktak a tagállamok szuverenitásukat féltve óvó magatartásán. A valóban közös európai kül-és biztonságpolitikai legfőbb akadály tehát az állami szuverenitás, és az ebből fakadó hatáskörök tagállami kézben tartása. Az Alaptörvény Alapvetéseiről szóló E) cikkének második bekezdése értelmében: „Magyarország az Európai Unióban tagállamként való részvétele érdekében nemzetközi szerződés alapján – az alapító szerződésekből fakadó jogok gyakorlásához és kötelezettségek teljesítéséhez szükséges mértékig – az Alaptörvényből eredő egyes hatásköreit a többi tagállammal közösen, az Európai Unió intézményei útján gyakorolhatja”. Az úgynevezett szuverenitás átruházási vagy Európa-klauzula a KKBP területén – kormányközi együttműködésről lévén szó – meglehetősen korlátozott mozgásteret enged az EU-nak, illetve intézményeinek. Előadásom középpontjában a közös kül-és biztonságpolitika intézményrendszerének áttekintése áll, megvizsgálva a Lisszaboni Szerződés azon rendelkezéseit, amelyek elmozdulást jelentenek, vagy a tagállamok megfelelő elkötelezettsége esetén, elmozdulást jelenthetnek az igen szigorú kormányközi felfogástól, és elvezethetnek egy valóban közös európai külpolitika kialakításához. A legfontosabb intézmény a KKBP rendszerén belül a megerősített jogállású külügyi és biztonságpolitikai főképviseelő, valamint a munkáját segítő Európai Külügyi Szolgálat, amely 2010 decemberében kezdte meg működését.